

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursului declarat de Raisa Tuchila, Lilia Tuchila, Mihail Tuchila și Oleg Tuchila,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe Acțiuni „Alfa-Nistru” împotriva Serviciului cadastral teritorial Soroca, Ivan Tuchila, Raisei Tuchila, Liliei Tuchila, Mihail Tuchila, intervenienți accesorii Administrația publică locală Primăria satului Racovăț, raionul Soroca, notarul Radu Boldescu, cu privire la anularea actelor afectate de eroare și încheiate prin dol,

împotriva deciziei din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Bălți,

(Dosarul nr. 2ra-252/23

NR. PIGD 2-19175657-01-2ra-10022023)

Recursul declarat până la 1 septembrie 2023.
Invocarea declarativă a prevederilor art. 432 alin.(2) lit. a),b),c), alin.(3) lit.b),d), alin. (4) din Codul de procedură civilă nu constituie temei de admisibilitate a recursului.

Judecătoria Soroca, sediul Central, jud. Gh. Mîțu,
Curtea de Apel Bălți, jud. Iu. Grosu, A. Ciobanu, A. Garbuz,

27 iunie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa participanților la proces recursul depus de Raisa Tuchila, Lilia Tuchila, Mihail Tuchila și Oleg Tuchila,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Ion Malanciuc, *Președinte*,

Dina Stănilă,

Oxana Parfeni, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 4 noiembrie 2019, S.A. „Alfa-Nistru” a depus cerere de chemare în judecată împotriva Serviciului cadastral teritorial Soroca, Ivan Tuchila, Raisei Tuchila, intervenienți accesorii Administrația publică locală Primăria sat. Racovăț, r-nul Soroca, notarul Radu Boldescu, solicitând declararea nulă a duplicatului titlului nr. XXXX de autentificare a dreptului deținătorului de teren eliberat de către Administrația publică locală, Primăria Racovăț la 20 ianuarie 2016, ca fiind afectat de eroare, declararea nulă a contractului de donație nr. XXXX din 21 ianuarie 2016 a terenului agricol cu număr cadastral XXXX, încheiat între Ivan Tuchila și Raisa Tuchila, autentificat de către notarul public Radu Boldescu, ca fiind încheiat prin dol, radierea înregistrării din 21 ianuarie 2016 din Registrul bunurilor imobile la Subcapitolul II pct. 2.2. privind dreptul de proprietate asupra imobilului cu număr cadastral XXXX pe numele Raisei Tuchila, rectificarea în Registrul bunurilor imobile la Subcapitolul II dreptul de proprietate asupra imobilului, și anume cu indicarea S.A. „Alfa-Nistru” în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. XXXX din 10 ianuarie 2005.

2. În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că, la 10 ianuarie 2005 în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. XXXX, autentificat la notarul public Ticu Boldescu, înregistrat la 1 februarie 2005 cu nr. 931/05 la Oficiul cadastral teritorial a devenit proprietarul terenului agricol cu număr cadastral XXXX cu suprafața de 0,6386 ha, amplasat în extravilanul sat. XXXX r-nul XXXX. Terenul dat este întreținut și exploatat de S.A. „Alfa-Nistru”, deoarece este proprietar.

3. În rezultatul verificării la 21 octombrie 2019, prin baza de date e-cadastru a Departamentului cadastru, a stabilit că la 20 ianuarie 2016 vânzătorul Ivan Tuchila a obținut duplicatul titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren. Iar la 21 ianuarie 2016 în baza contractului de donație nr. XXXX a înstrăinat cu titlu gratuit terenul agricol enunțat supra fiicei Raisa Tuchila.

4. La 21 octombrie 2019 a adresat un demers Serviciului cadastral teritorial Soroca, pentru a efectua corectările (rectificările) în privința bunului menționat, comise de către instituția dată. Prin răspunsul verbal i s-a comunicat că nu este posibil fără consimțământul Raisei Tuchila, care nu

acceptă și nu este posibil de efectuat rectificările. Astfel, i-a recomandat adresarea în instanța de judecată.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

5. Prin încheierea din 07 aprilie 2021 a Judecătoriei Soroca, sediul Central, s-a respins ca neîntemeiată cererea înaintată de pârâta Raisa Tuchila privind ridicarea excepției de tardivitate și uzucapiunii tabulare.

6. Prin încheierea din 20 decembrie 2021 a Judecătoriei Soroca, sediul Central, s-a înlocuit pârâtul Ivan Tuchila, decedat la XXXX, cu succesorii (moștenitorii) - fiicele Lilia Tuchila, Raisa Tuchila și fiul Mihail Tuchila.

7. Prin hotărârea din 28 aprilie 2022 a Judecătoriei Soroca, sediul Central, s-a admis integral cererea de chemare în judecată depusă de S.A. „Alfa-Nistru”. S-a declarat nul duplicatul titlului nr. XXXX de autentificare a dreptului deținătorului de teren eliberat de către Administrația publică locală, Primăria Racovăț la 20 ianuarie 2016, ca fiind afectat de eroare. S-a declarat nul contractul de donație nr. XXXX din 21 ianuarie 2016 autentificat de către notarul public Radu Boldescu, în baza căruia Ivan Tuchila, donator, a transmis cu titlu gratuit terenul agricol număr cadastral XXXX, donatarului Raisa Tuchila, ca fiind încheiat prin dol. S-a radiat înregistrarea din 21 ianuarie 2016 în Registrul Bunurilor Imobile la subcapitolul II pct. 2.2. privind înregistrarea dreptului de proprietate asupra imobilului cu număr cadastral XXXX pe numele Raisa Tuchila. S-a rectificat în Registrul bunurilor imobile la subcapitolul II dreptul de proprietate asupra imobilului, prin înscrierea S.A. „Alfa-Nistru” în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. 42 din 10 ianuarie 2005.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

8. La 10 mai 2022, Raisa Tuchila, Mihail Tuchila, Lilia Tuchila, Oleg Tuchila au declarat apel împotriva hotărârii din 28 aprilie 2022 a Judecătoriei Soroca, sediul Central, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe, a încheierii privind respingerea excepției de tardivitate și uzucapiunii tabulare, a încheierii prin care s-a înlocuit pârâtul Ivan Tuchila cu apelanții, emiterea unei decizii de scoatere de pe rol, deoarece nu sunt stabiliți moștenitorii, emiterea unei decizii de trimiterea a cauzei spre rejudecare, întrucât Lilia Tuchila nu a fost citată în ședință.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

9. Prin încheierea din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Bălți, în temeiul art. 374 alin.(4) lit.b) din Codul de procedură civilă, s-a încetat procedura de apel în privința apelantului Oleg Tuchila.

10. Prin decizia din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Bălți s-a respins apelul declarat de Raisa Tuchila, Mihail Tuchila și Lilia Tuchila și s-a menținut hotărârea din 28 aprilie 2022 a Judecătoriei Soroca, sediul Central.

11. Pentru a decide astfel, instanța de apel analizând probele reținute de prima instanță întru argumentarea concluziei sale prin prisma argumentelor cererii de apel, a ajuns la concluzia că prima instanță a examinat cauza sub toate aspectele, reieșind din probele dobândite, emițând o soluție corectă pe acest caz.

12. Cu referire la prevederile art. 7 alin. (1), (4) din Codul civil, instanța de apel a considerat aplicabile prezentei spețe prevederile Codului civil în reacția Legii nr.1107-XV din 06 iunie 2002, în vigoare până la 01 martie 2019, or, în prezenta speță s-a solicitat anularea actelor afectate de eroare și încheiate prin dol în anul 2016, raporturi juridice existente până la intrarea în vigoare a noilor prevederi ale Codului civil.

13. Redând prevederile art.753 alin.(1), (2) din Codul civil (în redacția de până la 01.03.2019), instanța de apel a menționat că vânzătorul Ivan Tuchila s-a obligat și a executat transmiterea bunului către S.A. „Alfa-Nistru”, care la rândul său s-a obligat și a executat preluarea bunului și achitarea prețului. Ivan Tuchila s-a obligat la rândul său să remită concomitent cu predarea bunului, documentele referitoare la bun, prevăzute de lege, ceea ce și a executat în momentul perfectării contractului de vânzare-cumpărare prin transmiterea originalului titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren.

14. Instanța de apel cu trimitere la prevederile art. 315 alin. (1), art. 316 alin. (2), art. 320 alin. (2), art.321 alin.(2) din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019), art.22 din Legea cadastrului bunurilor imobile, a apreciat că instanța de fond corect și întemeiat a reținut, că bunul imobil cu număr cadastral XXXX, teren agricol cu suprafața de 0.6386 ha, aparține cu drept de proprietate S.A. „Alfa-Nistru”. Or, acest drept de proprietate îi revine ultimei în baza contractului de vânzare-cumpărare care a fost încheiat la 10 ianuarie 2005 între Ivan Tuchila și S.A. „Alfa Nistru”.

15. În continuare, instanța de apel a relevat că, în baza datelor din Registrul bunurilor imobile, bunul imobil aflat în litigiu, la data de 01 februarie 2005 a fost înscris conform contractului de vânzare-cumpărare din 10 ianuarie 2005 cu nr. XXXX după S.A. „Alfa-Nistru”, care conform pct.6 din contract acesta nu a fost vândut, sechestrat, gajat (Vol.I, f.d.6).

16. Or, în acest sens, la 30 noiembrie 2004, Ivan Tuchila a depus o cerere la OCT Soroca prin care a solicitat eliberarea certificatului cu privire la valoarea bunului imobil cu număr cadastral XXXX și a cererii privind eliberarea extrasului din Registrul bunurilor imobile.

17. În altă ordine de idei, instanța de apel a menționat că odată cu depunerea cererii la OCT Soroca de către proprietarul bunului imobil S.A. „Alfa-Nistru” la 01 februarie 2005, dreptul de proprietate după Ivan Tuchila a fost radiat și intabulat dreptul de proprietate și celelalte drepturi reale după noul proprietar S.A. „Alfa-Nistru”.

18. În acest sens este cert faptul că S.A. „Alfa-Nistru” este proprietarul terenului cu număr cadastral XXXX cu suprafața de 0,6386 ha, amplasat în extravilanul sat. XXXX r-nul XXXX, fapt confirmat prin contractul de vânzare-cumpărare din 10 ianuarie 2005, care nu a fost anulat, până în prezent fiind în vigoare.

19. Potrivit prevederilor art.28 alin.(1) din Legea cadastrului bunurilor imobile, înregistrarea dreptului asupra bunului imobil se face în temeiul următoarelor documente: f) titlurile de autentificare a drepturilor deținătorului de teren și alte acte (adeverințe) privind drepturile asupra bunului imobil, eliberate de autoritățile publice abilitate, în modul stabilit de legislația în vigoare la data eliberării lor. Ca urmare, s-a stabilit cert că S.A. „Alfa-Nistru” a dobândit dreptul de proprietate în mod legal, fiind întocmit un contract de vânzare-cumpărare încheiat între ambele părți. Or, faptul că la cererea lui Ivan Tuchila precum că acesta a pierdut titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren cu obținerea duplicatului asupra acestui teren, nu-l îndreptățește pe ultimul de a intra din nou în dreptul de proprietate asupra acestui teren.

20. Subsecvent, instanța de apel a notat că scopul dobândirii duplicatului titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren asupra terenului din litigiu, a fost înstrăinarea acestui teren fiicei sale Raisa Tuchila, în baza contractului de donație, contract care nu poate apreciat de către instanță ca fiind legal și întocmit conform înscrisurilor legale prezentate.

21. Cu referire la cerința reclamantului/intimat S.A. „Alfa-Nistru” cu privire la declararea nulă a duplicatului titlului nr. XXXX de autentificare a dreptului deținătorului de teren eliberat de către Administrația publică locală Primăria sat. Racovăț la 20 ianuarie 2016, instanța de fond corect a ajuns la concluzia că acest duplicat urmează a fi declarat nul. Or, în acest sens s-a demonstrat cu certitudine că Ivan Tuchila prin înșelăciune, cunoscând cu certitudine că terenul, bunul imobil cu număr cadastral XXXX nu-i mai aparține cu drept de proprietate încă din anul 2005, deoarece acest bun a fost vândut de către el, s-a adresat cu o cerere de a publica în Monitorul Oficial anunțul că acest titlu a fost pierdut. Eliberarea duplicatului pe titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren pentru terenul cu număr cadastral XXXX de către administrația publică locală, nu poate servi ca temei de înregistrate a dreptului de proprietate. Or, terenul, de facto, aparține cu drept de proprietate S.A. „Alfa-Nistru” în baza contractului de vânzare-cumpărare.

22. Instanța a citat prevederile art.227, art.228 din Codul civil (redacția de până la 1 martie 2019).

23. Astfel, reieșind din materialele cauzei, instanța de fond corect a declarat nul contractul de donație nr.XXXX din 21 ianuarie 2016 autentificat de către notarul public Radu Boldescu, în baza căruia Ivan Tuchila, donator, a transmis cu titlu gratuit terenul agricol cu număr cadastral XXXX,

donatarului Raisa Tuchila ca fiind încheiat prin dol. Or, într-adevăr pe parcursul examinării cauzei de către instanța de fond și cea de apel a fost stabilit comportamentul viclean și dolosiv a lui Ivan Tuchila, acesta cunoscând cu certitudine că a vândut terenul încă în anul 2005, cu viclenie s-a folosit de eroarea din Registrul electronic a bunurilor imobile, a obținut un duplicat a titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren, în temeiul căruia și-a înregistrat repetat dreptul de proprietate asupra lui, ca ulterior să-l doneze fiicei sale Raisa Tuchila, prin încheierea contractului de donație.

24. Pentru ca dolul să fie temei de anulare a actului juridic este necesar ca eroarea să fie determinantă pentru încheierea actului juridic, adică mijloacele viclene utilizate de una dintre părți să fie de așa natură, încât să fie evident că fără aceste mijloace, cealaltă parte n-ar fi încheiat actul. Spre deosebire de eroarea propriu-zisă, care operează ca temei de anulare a actului juridic numai dacă se referă la elementele actului juridic expres stipulate în lege, eroarea provocată de dol atrage anulabilitatea actului juridic, oricare ar fi elementul actului juridic la care se referă această eroare.

25. Cu referire la prevederile art.504, art.505, art. 506 alin.(1) din Codul civil (redacția în vigoare până la 1 martie 2019), instanța de apel a notat că s-a ajuns la temeinicia cerințelor înaintate de către reclamanta/intimata S.A. „Alfa-Nistru” cu privire la declararea nulă a duplicatului titlului nr.XXXX de autentificare a dreptului deținătorului de teren, declararea nulă a contractului de donație nr.XXXX din 21 ianuarie 2016, a considerat întemeiată și cerința de radiere a dreptului de proprietate înregistrat la data de 21 ianuarie 2016 după Raisa Tuchila cu rectificarea în registrul bunurilor imobile a dreptului de proprietate după S.A. „Alfa-Nistru”. Or, aceasta a devenit proprietar în baza contractului de vânzare-cumpărare din 10 ianuarie 2005 încheiat între Ivan Tuchila și S.A. „Alfa-Nistru”.

26. Prin urmare, atât în ședința de judecată în instanța de fond, cât și în cea de apel, cât și din materialele cauzei, au fost prezentate probe care confirmă faptul că, în temeiul cererii S.A. „Alfa-Nistru” către OCT, la 1 februarie 2005, a fost radiat dreptul de proprietate a lui Ivan Tuchila și intabulat dreptul de proprietate după noul proprietar, acesta fiind S.A. „Alfa-Nistru”.

27. În ceea ce vizează argumentul apelanților precum că nu poate fi reținut faptul că S.A. „Alfa-Nistru” a aflat despre actele contestate abia la 21 octombrie 2019, or, Registrul este unul public și nu încurca nimic pe parcursul a 15 ani să-l verifice, cu atât mai mult, că este o persoană juridică cu activitate în domeniul imobiliar, astfel nu se poate de reținut că a aflat despre cele invocate în cerere abia la 21 octombrie 2019 când au accesat baza de date a ASP, instanța de apel l-a respins. Or, contractul de vânzare-cumpărare din 10 ianuarie 2005 a fost înregistrat în Registrul bunurilor imobile la 1 februarie 2005, mențiunea respectivă fiind aplicată pe contract.

Proprietarul nu era obligat să verifice la anumite perioade, dacă nu au survenit modificări la capitolul dreptul de proprietate, odată ce însuși proprietarul de la momentul procurării nu a dispus înstrăinarea într-un anumit mod a bunului său.

28. Referitor la solicitarea remiterii cauzei spre rejudecare, deoarece Lilia Tuchila nu a fost citată în ședința de judecată, fiind atrasă în calitate de eventual succesor în proces, instanța de apel a respins argumentul invocat, din motiv că prin încheierea din 20 decembrie 2021 s-a înlocuit Ivan Tuchila, decedat la 29 decembrie 2016 cu succesorii Lilia Tuchila, Raisa Tuchila și Mihail Tuchila, copia încheierii și citația fiind expediată acesteia și recepționată la 11 ianuarie 2022 (Vol.I, f.d.170), fapt confirmat prin avizul anexat la prezenta speță. Ulterior această încheiere fiind contestată cu recurs, iar prin încheierea din 04 februarie 2022 a Curții de Apel Bălți a fost restituit recursul, pentru că potrivit legii încheierea dată nu poate fi atacată cu recurs.

29. De asemenea, instanța de apel a menționat că faptul că un alt copil al pârâtului decedat Ivan Tuchila, Oleg Tuchila nu a fost atras în proces în calitate de succesor, nu servește temei de casare a hotărârii. Or, instanța a admis succesiunea în drepturi, înlocuind persoana decedată cu potențialii succesorii cunoscuți, prin urmare drepturile persoanei ieșite din proces nu au fost încălcate.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

30. La 20 ianuarie 2023, Raisa Tuchila, Mihail Tuchila, Lilia Tuchila și Oleg Tuchila au depus cerere de recurs împotriva deciziei din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Bălți, solicitând casarea hotărârii primei instanțe, a deciziei instanței de apel și a încheierii primei instanțe privind respingerea excepției de tardivitate și uzucapiunii tabulare, emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind tardivă, a încheierii prin care s-a înlocuit pârâtul Ivan Tuchila cu apelanții, emiterea unei decizii prin care acțiunea sa fie scoasa de pe rol, întrucât nu au fost stabiliți succesorii lui Ivan Tuchila, casarea încheierii din 17 noiembrie 2022 a instanței de apel privind încetarea procedurii de apel în privința lui Oleg Tuchila. Emiterea unei decizii de respingere a acțiunii ca fiind tardivă sau, după caz, neîntemeiată sau cu trimiterea cauzei spre o nouă rejudecare.

31. În susținerea recursului, recurenții au invocat că, la 04 noiembrie 2019 S.A. „Alfa-Nistru” a depus în instanță o cerere de chemare în judecată prin care a solicitat declararea nulității duplicatului titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren din 20 ianuarie 2016, contractului de donație nr. XXXX din 21 ianuarie 2016, radierea înregistrării din 21 ianuarie 2016 și rectificarea înscrierilor în Registrul bunurilor imobile.

32. Cu referire la prevederile art. 267 alin.(1), art.233, art.271 din Codul civil, în redacția în vigoare în anul 2016, au precizat că actele care se solicită a fi declarate nule datează cu luna ianuarie 2016, termenul de adresare în judecată expirând în luna iunie 2016 și respectiv ianuarie 2019. După cum

au menționat acțiunea a fost depusă în instanță la 04 noiembrie 2019, depășind termenele de prescripție de 6 luni și 3 ani. Nu poate fi reținut faptul că S.A. „Alfa-Nistru” a aflat despre toate cele expuse la 21 octombrie 2019 când a accesat Registrul electronic al Bunurilor imobile. Or, acesta este unul public și putea fi accesat pe parcursul acestor ani și să verifice statutul. Astfel, S.A. „Alfa-Nistru” este o persoană juridică cu activitate în domeniul imobiliar, care activează pe piața dată cel puțin din anul 2005 de când invocă că a procurat terenul în litigiu, deține pe rol foarte multe litigii ce țin de imobile, respectiv nu poate fi reținut că „a aflat” despre cele invocate în cerere doar la 21 octombrie 2019. Totodată, în Monitorul Oficial din nr. 2-12 din anul 2015, pct. 136, pagina 351 a adus la cunoștință publică pierderea titlurilor de autentificare a dreptului de deținător de teren nr. XXXX și XXXX. Mai mult, la 16 decembrie 2013 în Registrul bunurilor imobile a fost notată încheierea executorului judecătoresc S.Plitoc, radiată la 28 decembrie 2015 referitor la interdicția de a înstrăina terenul în baza unei obligațiuni financiare a lui Ivan Tuchila, la care S.A. „Alfa-Nistru” nu a reacționat, deși, putea și trebuia dacă se consideră proprietari.

33. Recurenții au afirmat că nu este clar cum S.A. „Alfa-Nistru” pentru perioada anilor 2005-2020 a achitat impozitul funciar în situația în care nu figurează în calitate de proprietar în Registrul bunurilor imobile. Iarăși intervine termenul de prescripție de 3 ani pentru înregistrarea dreptului în Registrul bunurilor imobile, circumstanță care a fost omisă de către reclamant. Or, prin hotărârea CtEDO Grafescolo S.R.L. c. Republicii Moldova (cererea nr. 36157/08), Curtea a constatat violarea art. 6 CEDO prin faptul că instanțele naționale nu s-a expus referitor la invocarea termenului de prescripție de către reclamant, pct. 21-22 „Curtea reamintește jurisprudența sa anterioară, în care a statuat că, la îndeplinirea acțiunilor procedurale, respectarea cerințelor cu privire la admisibilitate constituie un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Rolul termenelor de prescripție este de o importanță majoră atunci când este interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, enunță preeminența dreptului ca patrimoniul comun al Statelor contractante (a se vedea Dacia SRL c. Republica Moldova, nr. 3052/04, §75, 18 martie 2008). Curtea reiterează că articolul 6 § 1 din Convenție obligă instanțele judecătorești să-și motiveze hotărârile. În cauza Ruiz Torija c. Spaniei, (hotărâre din 9 decembrie 1994, Seria A nr. 303-A), Curtea a constatat că omisiunea unei instanțe judecătorești naționale de a motiva neacceptarea unui argument precum că o acțiune a fost tardivă a condus la o încălcare a acestei prevederi.

34. Conform prevederilor Legii nr. 1125 din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova republicată în Monitorul Oficial nr.66-75/01.03.2019, Art. 34. - (1) La aplicarea dispozițiilor art. 524, 526, 529 și 530 din Codul civil, în redacția prevăzută de Legea nr. 133/2018, poate fi invocată durata posesiei exercitate înainte de 1 martie 2019 dacă aceasta întrunește celelalte condiții ale uzucapiunii

invocate. (2) La aplicarea dispozițiilor art. 524 din Codul civil, introduse prin Legea nr. 133/2018, se permite invocarea înregistrării în registrul respectiv, efectuată înainte de 1 martie 2019, dacă, conform legii în vigoare la data înregistrării, înregistrarea avea efect constitutiv. În caz contrar, se consideră că înregistrarea are efect constitutiv din 1 martie 2019. Astfel, începând cu anul 2005 și până în anul 2019, Raisa Tuchila și Ivan Tuchila, prin instituția unirii posesiilor au fost intabulați în Registrul bunurilor imobile pentru o perioadă de 15 ani în calitate de proprietari, respectiv mai mult de termenul maxim prevăzut de 10 ani. Sub acest aspect a intervenit uzucapiunea tabulară.

35. Prin încheierea din 20 decembrie 2021 s-a dispus înlocuirea pârâtului Ivan Tuchila cu succesorii (moștenitorii). Instanța a considerat că copiii sunt moștenitorii decedatului Ivan Tuchila. Această situație a rezultat din conținutul certificatului nr. 02/1-8/806 din 15 iunie 2021 eliberat de către Primăria Racovăț prin care s-au indicat copii moștenitorii de gr. I ai defunctului. Organul administrației publice locale nu este abilitat cu atribuții de a deschide procedura succesorală, de a determina cercul moștenitorilor și mai mult atribuirea calității de succesor legal sau testamentar. Această atribuție este atribuită exclusiv notarului. Totodată conform extrasului din Registrul dosarelor succesoriale și a testamentelor - recepționat la demersul instanței, se constată că nu este deschisă procedura succesorală după decesul lui Ivan Tuchila. Înlocuirea părților în proces este una ilegală sau moștenitori după decesul lui Ivan Tuchila nu sunt stabiliți. Acțiunea în instanță a fost depusă împotriva lui Ivan Tuchila care era deja decedat și prevederile art. 70 din Codul de procedură civilă nu pot fi aplicate în cazul de față. Instanța nu urma să dea curs inițial acestei acțiuni din acest considerent. În context a reiterat prevederile art. 1515 alin.(1), (2), (3) din Codul civil, în redacția anului 2016.

36. Recurenții au declarat că atât statul în calitate de succesor nu a fost atras în proces, cât și Lilia Tuchila nu a fost citată în prezentul litigiu, deoarece are domiciliul peste hotarele R. Moldova de mulți ani.

37. Mai mult, instanța nu a atras „ca posibil succesor” conform opiniei instanței pe Oleg Tuchila, al patrulea frate.

38. Instanța de apel urma a emite și o decizie prin care acțiunea să fie scoasă de pe rol în temeiul art. 267 lit.m) din Codul de procedură civilă, or, Ivan Tuchila la momentul înaintării acțiunii era decedat.

39. Referitor la examinarea aspectului ce ține de tardivitate, urmează a fi audiat în calitate de martor Sergiu Cetulean, care poate comunica din ce perioadă de timp S.A „Alfa-Nistru” cunoștea lipsa posesiei asupra terenului - cel puțin de când îl poseda în interesele Raisei Tuchila.

40. La 20 februarie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului și intervenienților accesorii copia recursului declarat, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de

derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire și avizul de recepție, anexat la materialele dosarului (Vol.II, f.d.41, 43-46).

41. La 16 februarie 2023, prin intermediul poștei electronice (Vol.II, f.d.47), Agenția Servicii Publice a depus referință la recurs, solicitând respingerea acestuia.

42. La 7 martie 2023, prin intermediul poștei terestre (Vol.II, f.d.66), S.A „Alfa-Nistru” a depus referință la recurs, solicitând declararea acestuia inadmisibil.

43. Alte referințe nu au parvenit.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

44. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului. Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

45. Recursul declarat de Raisa Tuchila, Lilia Tuchila, Mihail Tuchila și Oleg Tuchila a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

46. Art. 434 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

47. Art. 440 din Codul de procedură civilă:

„(1) În cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

(2) Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.”

48. Art. 432 din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023):

„(1) Părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

(3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărîrea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(4) Săvîrșirea altor încălcări decît cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(5) Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.”

49. Art. 433 din Codul de procedură civilă (în vigoare pînă la 01 septembrie 2023):

„Cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care:

- a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4);
- c) persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

50. Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat la 17 noiembrie 2022. Copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată către participanții la proces la 10 ianuarie 2023, inclusiv avocatului Ion Mazur, prin intermediul poștei electronice la 9 ianuarie 2023 (Vol.II, f.d.18-18 verso), Astfel, recursul este declarat în termen.

51. În ceea ce vizează recursul, în partea declarării acestuia de către Oleg Tuchila împotriva deciziei din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Bălți, instanța de recurs notează că, acesta este inadmisibil, din motivele ce succed.

52. În temeiul art. 430 din Codul de procedură civilă, în redacția în vigoare la data declarării recursului, sînt în drept să declare recurs: a) părțile și alți participanți la proces; b) martorul, expertul, specialistul, interpretul și

reprezentantul, cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată ce li se cuvine.

53. Iar din materialele se atestă cu certitudine că Oleg Tuchila nu este parte sau participant la proces, or, până la data pronunțării deciziei instanței de apel-17 noiembrie 2022, ultimului nu i s-a atribuit nicio calitate procesuală. Or, prin încheierea din 20 decembrie 2021 a Judecătorei Soroca, sediul Central, s-a înlocuit pârâtul decedat Ivan Tuchila, cu succesorii (moștenitorii) - fiicele Lilia Tuchila, Raisa Tuchila și fiul Mihail Tuchila (Vol.I, f.d.168).

54. Drept urmare, în lipsa deținerii unei calități procesuale a lui Oleg Tuchila în prezentul proces, în temeiul art. 433 lit.c) din Codul de procedură civilă, în redacția până la 01 septembrie 2023, cererea de recurs se consideră inadmisibilă, ca fiind înaintat de o persoană ce nu este în drept să-l declare recurs.

55. Recursul în partea declarării de către Raisa Tuchila, Lilia Tuchila, Mihail Tuchila, instanța de recurs îl consideră inadmisibil, din motivele redată infra.

56. Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

57. În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

58. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului.

59. Din analiza recursului declarat rezultă că recurenții au invocat ca temei de drept prevederile art. 432 alin.(2) lit. a), b), c) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data declarării recursului, citate supra. Astfel, cu referire la încălcarea normelor de drept material prin neaplicarea legii care trebuia să fie aplicată, aplicarea unei legi care nu trebuia să fie aplicată și interpretarea în mod eronat a legii, temeiurile de drept invocate de partea recurentă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție nu a stabilit că normele aplicate ar fi fost eronat aplicate sau nu ar fi fost aplicabile speței sau instanța de apel, aplicând normele respective, ar fi extins norma juridică dincolo de ipotezele la care se aplică sau invers.

60. La fel, nu au confirmată încălcarea prevederilor art. 432 alin.(3) lit. b), d) din Codul de procedură civilă, în sensul pretins, având în vedere că a fost respectată procedura de citare a participanților la proces, inclusiv a Liliei Tuchila. La fel, nu s-a constatat soluționarea problemei drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces.

61. În context, Completul de judecată constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate, or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării cauzei, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

62. Dezacordul recurențelor cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie temei de casare a deciziei contestate, or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

63. Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

64. Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

65. La fel, nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele, un alt argument invocat de recurenți.

66. În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise (cauza Golder împotriva Regatului Unit, p.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (cauza Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (cauza Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

67. La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (cauza Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

68. Din considerentele redate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că, recursul declarat de Raisa Tuchila, Lilia Tuchila, Mihail Tuchila nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432

alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului și drept urmare este inadmisibil.

69. Din aceste motive, în conformitate cu art. 433 lit. a),c) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, art. 440 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Consideră inadmisibil recursul depus de Raisa Tuchila, Lilia Tuchila, Mihail Tuchila, Oleg Tuchila împotriva deciziei din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Bălți.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Ion Malanciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni